

SEFARDIC GENETIC COUSINS OF MATERNAL LINE OF THE FINNS
 A Simple Case Study:
 Some Genetic Sephardic Matches for the Maternal Line of the Finns

Published 6.7.2016

Contact Address:

ossi.v.ikonen@elisanet.fi

tuula-hannele.ikonene@elisanet.fi

Tuula-Hannele ja Ossi Ikonen¹

SEFARDISIA GEENISERKKU-OSUMIA SUOMALAISTEN ÄITILINJOISSA

Yksinkertainen 4 henkilön tapaustutkimus

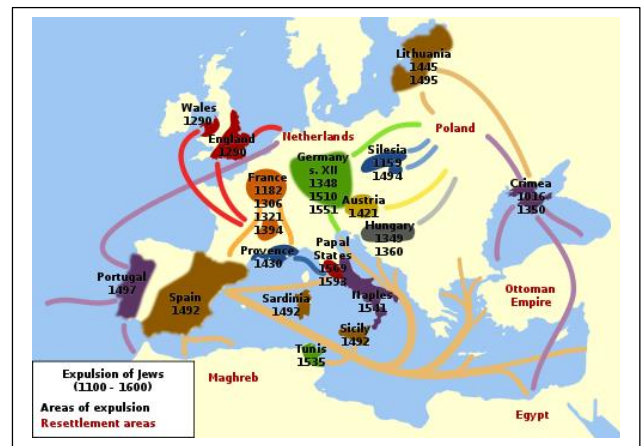
"Sydämeni on idässä, ja minä äärimmäisessä lännessä..."

Sefardi runoilija *Yehuda HaLevin* sanoja, kun hän ikävöi Palestiinaan
 Iberian niemimaalla noin vuonna 1141 jKr²

1. JOHDANTO

Sefardeiksi kutsutaan Espanjaan ja Portugaliin muuttaneita juutalaisia, jotka tulivat mm. Pohjois-Afrikasta, Syyriasta ja Irakista.

Sefardi –juutalaiset ovat tulleet tunnetuiksi mm. sen takia, että katolinen inkvisitio vainosi heitä keskiajalla. Oheinen kartta kertoo juutalaisten maastakarkotuksista aikavälillä 1100 – 1600³.

¹ Tri Tuula-Hannele Ikonen (YTT, THT, VTM) on suorittanut akateemista tutkimusta vuodesta 1975, joista työelämässä 30 vuotta. *Juutalaistutkimusta* viimeiset 25 vuotta Suomessa, Israelissa ja projektimaissa. Ossi Ikonen on ex-projekti-insinööri ja raamatunopettaja. Hän on perehtynyt Israelin raamatunhistoriaan, Suomen juuritutkimukseen ja Lopun aikaan.

Dr. Tuula-Hannele Ikonen, Independent researcher, PhD
 Member of the European Association for Jewish Studies (EAJS)
<http://eurojewishstudies.org/directory/search-result/?type=scholar>
<http://independent.academia.edu/TuulaHanneleIkonen>

Daughters of the Vale of Tears. Ethnographic Approach with Socio-Historical and Religious Emphasis to Family Welfare in the Messianic Jewish Movement in Ukraine 2000

Doctoral Dissertation, <http://tampub.uta.fi/handle/10024/67982>

Mr. Ossi Ikonen, BA, Bible teacher, in the field of "Israel and the Jews at the End of times".

² <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Zionism/halevi.html>

³ Lähde: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/6/65/Expulsion_judios-en.svg/2000px-Expulsion_judios-en.svg.png

Sefardien elämäntapa ja uskonnonharjoitus poikkeavat suuresti Ashkenaaasi-juutalaisten käytänteistä. Mm. tämän takia 1900 –luvun alkupuolella *molemmat ryhmät saivat omat päänäkönsä Jerusalemissa.*

Sefardien perinteinen kieli on keskiaikainen ladino, vanha espanjan kielen muoto. Se on säilynyt puhuttuna kielenä meidän päiviimme saakka. Nimi *sefardi* tulee heprean sanasta *sfarad* (ספרד) tarkoittaen Espanjaa. Sefardi –juutalaiset ovat rakentaneet Eurooppaan kauniita synagogia, jotka ovat todellisia taideteoksia. Arkkitehtonisesti sefardi-synagogat ovat tyyliltään *orientaalisia, itämaisia.* Prahan entisöidyssä juutalaiskaupungin-osassa *Josefovissa* on useita sefardi-synagogia. Myös Bulgarian pääkaupungin Sofian synagoga on pääpiirteiltään sefardinen.

Sefardien keskiaikaiset kääntymys-tragediat⁴, pakkokäännyttämiset *juutalaisesta uskonnosta katolilaisuuteen*, ovat historiallisesti dokumentoituja tosiasioita. Osa sefardi-juutalaisista kidutettiin, osa menetti henkensä, ja osa pakeni maasta esim. Lähi-Itään ja Eurooppaan. Pakenijat säilyttivät *juutalaisen uskonnon*, mutta ei aina – ainakaan kovin pitkäksi aikaa.

2. TUTKIMUKSIA SEFARDIJUUTALAISISTA

Tutkimuksia sefardi-juutalaisista on paljon. Professori *Mary E Giles* avaa sefardijuutalaisten naisten elämän tragediaa toimittamassaan antologiassa *Women in the Inquisition. Spain and the New World*, 1999, The John Hopkins University Press. Samana vuonna ilmestyi jerusalemilaisen tohtorinna *Renée Levine Melammedin* teos *Heretics or Daughters of Israel: The Crypto-Jewish Women of Castile*, 1999, Oxford University Press. Nämä teokset eivät ole sporadiaalisia, satunnaisia, vaan tavallaan ne ovat jonkinlaisia uusia avauksia tarkastella sefardijuutalaisten elämää *nyky-ymmärryksen valossa.*

Mutta ennen kuin historioitsijat ottivat tutkimuksissa tähtäimeensä sefardit, kulttuuri- ja kielitieteilijät ehtivät pöyhiä vanhojen myyttien todenperäisyyttä. Tutkimuksissaan he kysyivät: keitä sefardit oikein ovat; ja ketkä ovat ns. ”oikeita” sefardeja?

Hämmästyksensä suuri, kun Tel Avivin yliopiston kielitieteilijä, professori *Paul Wexler* tuli tutkimuksessaan (*The Non-Jewish Origins of the Sephardic Jews*, 1996, State University of New York Press) sellaiseen johtopäätökseen, että osa sefardi-juutalaisista on muodostunut ei-juutalaisista käännynnäisistä. - Israelin juutalainen molekyylibiologi, tri Eran Elhaik on tehnyt tutkimuksia Wexlerin kassa. Tuloksia on luettavissa netissä sivustolla <http://www.ernalhaiklab.org/>

3. TUTKIMUKSIA KYMMENESTÄ KADONNEESTA HEIMOSTA

Israelissa Haifan yliopiston tutkija tri *Moti Benmelech*, PhD, on erikoistunut Israelin ns. kymmenen kadonneen heimon tutkimiseen erikoisesti uskonnon näkökulmasta. Artikkelissaan *Back to the*

⁴ Engl. conversion, tark. kääntymys.

*Future: The Ten Tribes and Messianic Hopes in Jewish Society during the Early Modern Age*⁵ Moti Benmelech piirtää kuvaa 800 –luvulle jKr, jolloin *Eldad HaDani* (Daanin sukukuntaan kuuluva) vaikuttaja toimi paikkakunnalla nimeltä Kairouan Pohjois-Afrikassa. Tämä ”kauan kadonnut veli” oli ollut kadoksissa jo 1600 vuotta. Hän identifioi itsensä *karaiitti-juutalaiseksi*, jotka noudattavat *Tanakhia eli heprealaista Raamattua* (osa I on Toora, osa II on Neviim, osa III on Ketuvim⁶).

Näin karaiitti-juutalaisista ei ole tullut koskaan etelävaltio Juudan jälkeläisten tavoin *judasteja*, eikä heitä ole vainottu samaan tapaan kuin juutalaisia (esim. toisen maailmansodan ja holokaustin aikana). Mielenkiintoista tässä vielä on lisäksi se, että karaiitti-juutalaisten yhteyttä suomalais-ugrilaisiin kansoihin on uumoiltu tieteellisissä tutkimuksissa. Ks. Pekka T. Lyyräsén, *Suomalais-Ugrilainen Efraim –teoria* (2016, sivu 8, <http://jarmo10.org/ptl.pdf>)

Uskontotieteilijöille ja teologeille jätetään tulkittavaksi 1 Moos 49:10 – eteenpäin. ”Ei siirry valtikka pois Juudalta eikä hallitsijansauva hänen polviensa välistä, kunnes tulee hän, jonka se on ja jota kansat tottelevat.”

On vielä mainittava *Yehoshua HaLorkin* kuuluisa kirje *rabbi Shlomo HaLeville*. Tämä kirje ja kirjeenvaihto yleensä osoittavat **kiistat** juutalaisten ja kristittyjen välillä 1300 –luvun lopun ja 1400 –luvun alun välillä. *HaLorki* oli kuitenkin sitä mieltä, että juutalaisten valtaosan ei tarvinnut elää kristittyjen alistamana. Mainitaan, että leijonaosa juutalaisista, samoin kuin *kymmenen heimon jäsenet* jatkoivat itsenäistä elämäänsä, eivätkä he olleet minkään vieraan voiman dominoimina. Ilmeisesti juutalaiset rabbit joutuivat kuitenkin painimaan kymmenen heimon jälkeläisten kanssa juuri Halakha- eli juutalaisen lain soveltamisen kysymyksissä –enemmän tai vähemmän.⁷

Monet Benmelechin manitsemat ja analysoimat mielenkiintoiset kysymykset, kuten *David Ha-Reuven* ja *Prester John* –viittaukset⁸ jäävät tämän tarkastelun ulkopuolelle. Yhteenvetona kuitenkin todetaan, että muinaisen Israelin kymmenen heimon uskonnollista elämää tutkitaan nykyisin intensiivisesti Israelissa yliopistotasolla.

4. SUOMALAISET SEFARDISET ÄITILINJAT

Esitämme tässä artikkelissa neljän henkilön DNA –testien tuloksiin perustuvan yksinkertaisen eksploraation, kokeilun, tarkempaa jatko-tutkimusta varten. Näin valotamme hieman sitä, että suomalaisilla löytyy geneettisiä sefardi-yhteyksiä äitilinjassa.

Suomalaisten isälinja Y-DNA N on jäljitetty muinaisen Pohjois-Israelin Kuningaskunnan heimojen jälkeläisiin *kahdessa eri suomalaisessa teoriassa*. Akateemiset tutkijat *Pekka T. Lyyräsén* ja *Antti Lange* ovat päätyneet itsenäisissä tutkimuksissaan yhdenmukaisiin tuloksiin siitä, että suomalais-

⁵ Moti BenMelech <https://haifa.academia.edu/MotiBenmelech>

⁶ The *Tanakh* (The Jewish Bible), the Torah, Nevi'im and Ketuvim.

⁷ Halakha viittaa mm. Tooraan.

⁸ https://en.wikipedia.org/wiki/Prester_John

ugrilaisten N-isälinjan miesten DNA voidaan jäljittää Israelin kymmeneen kadonneeseen heimoon. Tulokset on luettavissa suomeksi ja englanniksi netissä.⁹ *Tässä artikkelissa tarkastellaan suomalaisten sefardisia äitilinjoja.* Tapaustutkimukseen (case study) on valittu neljä suomalaista mitokondrio –tulosta. DNA –testit ovat Family Tree DNA:n tekemiä (päivitys kesäkuussa 2016).

Tapaustutkimuksen kohderyhmä:

Tapaus 1: Suomalainen Tapani (Y-DNA haploryhmä N- M 232), jonka äitilinja mtDNA on W

Tapaus 2: Suomalainen Leevi (Y-DNA haploryhmä N-M 232), jonka äitilinja mtDNA on U4

Tapaus 3: Suomalainen Johanna (Y-DNA ei tietoa), jonka äitilinja mtDNA on H

Tapaus 4: Suomalainen Hanna (Y-DNA haploryhmä N-M 232), jonka äitilinja mtDNA on J

Tapauksissa on käytetty peitenimiä.

Tapaus 1: TAPANI

Suomalaisen **Tapanin** äitilinja (maternal line) on W ja isälinja N M-232.

Tapanin äitilinjan W tuloksissa löytyy osumia (matches) juutalaisiin. Tuloksista löytyy mm. 4 nykyjuutalaista, jotka ovat Ashkenaaseja (1 Valkovenäjällä, 1 Liettuassa, 2 Ukrainassa).

Analyysi tuo esille äitilinja W:n sefardi-juutalaisen geeniserkun, jonka peitenimi on *Josef*. Hän kuuluu *Kohen Sanchez* –sukupuuhun. Josefin isälinja ulottuu 1500-luvun lopun *Sevillaan Espanjaan* ja siellä vanhaan Sefardi-Kohen –sukuun. Josefin äitilinja ulottuu 1500 –luvun lopun Ashkenaasi-rabbiin Moses ben Israeliin *Puolassa*.

Tapanin W –äitilinjassa löytyy sefardinen geeniserkku Roger. Hän kuuluu espanjalaiseen *Romero* –sukuun, joka nimi mainitaan tunnettujen sefardi-juutalaisten sukunimissä. Rogerin esi-isä on syntynyt Castuerassa Espanjassa 1700 –luvun alussa. Perhe on muuttanut Yhdysvaltoihin. Muitakin sefardi-geeniserkkuja löytyy matcheissa. MitoSearch analyysi on kesken.

Geeniasiantuntija, tri *Spencer Wells*, PhD, joka on National Geographic Society:n kirjan *Deep Ancestry Geographic Project* (2006, 191) kirjoittaja mainitsee äitilinjan haploryhmä W:stä seuraavaa. Haploryhmä W:n jäsenet polveutuvat haploryhmästä N, joka on valetanut Eurooppaan Lähi-Idästä. Varhaiset haploryhmä N:n jäsenet ovat siirtyneet pohjoiseen ylittämällä Kaukasus –vuoriston alueen. Tämä menee yksiin PTL:n teorian tulosten kanssa.

---

⁹ PTL:n teoria Suomalais-Ugrilainen Efraim –teoria suomeksi ja laajempuna englanninkielisenä versiona sivustolla: <http://jarmo10.org/pekkaen.pdf> sekä siihen liittyvät 3 teoriaa täydentävät englanninkieliset artikkelit <http://jarmo10.org/originfinns.htm>

A Finnish Scientist, Mathematician, Statistician, Dr. Antti Lange, PhD, at the University of Helsinki, has own theory of the tribes of Ancient Israel. <http://www.fkf.net/kadonneet/> It is interesting to know that Lange's theory's conclusions are parallel with PTL's theory's conclusions. Thus, both academic scientists, Lyyränen and Lange, who have been working independently, have come to the same conclusions.

TAPAUS 2: LEEVI

Suomalaisen **Leevin** äitilinja (maternal line) on U4 ja isälinja on N-M 232. Myös Leevin äitilinjassa U4 löytyy osumina sefardi-juutalaisia: 3 sefardi-juutalaista Tunisiassa ja 3 sefardi-juutalaista Turkissa.

Leevillä on sefardi-juutalainen *Sanchez-geeniserkku*, nainen, joka asuu Yhdysvalloissa. Toisin sanoen tapaus 1:n Tapani sekä tapaus 2:n Leevi kuuluvat Sanchez sukuun. Geeniserkkujen tarkempi geneettinen yhteys on analysoimatta. Onko kyse samasta Sanchez –suvusta?

Leevin toinen juutalainen geeniserkku on *juutalainen rabbi, joka on kääntynyt katoliseksi*. Perhe on muuttanut Yhdysvaltoihin. Yksi suvun sukunimi yltää Pohjolaan, Norjaan.

Leevillä löytyy myös *Romano* –sukuniminen geeniserkku samoin kuin tapaus 1:n Tapanilla sekä tapaus 4:n Hannalla. On selvítettävä, onko kysymyksessä sama Romano-suku? MitoSearch analyysi on aloitettu.

Tri *Colleen Fitzpatrick*, PhD, ja *Andrew Yiserin* teoksessaan *DNA & Genealogy* kertovat, että haploryhmä U olisi eurooppalaisista äitilinoista vanhin ja syntynyt Kreikassa (2005, 159). Tri *Spencer Wells* tuo esille, että haploryhmä U:n naiset ylittivät Kaukasus –vuoristoalueen ja siirtyivät Mustanmeren tasankoalueelle. Tästä he siirtyivät paitsi länteen kunnes tulivat Baltiaan, sekä läntiseen Euraasiaan. (2006, 202).

Tässä on vielä hyvä tuoda esille Tapaus 1:n eli Tapanin ja Tapaus 2:n eli Leevin isälinjat, joka ovat DYS 19 lukuun ottamatta täysin identtiset. HP=haplotyyppi

DYS	393	390	19	391	385a	385b	426	388	493	389I	392	389II
HP1 Leevi	14	24	14	11	11	13	11	12	10	14	14	30
HP Tapani	14	24	15	11	11	13	11	12	10	14	14	30

Isälinjan suhteen suositellaan vähintään 37 markkerin geeninäytettä. Mutta 12 markkerin geenitulokset ovat jo suuntaa antavia.

TAPAUS 3: JOHANNA

Suomalaisen **Johannan** äitilinjassa mtDNA H on *sefardi-juutalaisia geeniserkkuja* 39. Heitä on Algeriassa 2, Bulgariassa 9, Kreikan Salonikassa 1, Saudi-Arabiassa 1, Espanjassa 1, Turkissa 19, ja Uzbekistanissa 1. Tämän lisäksi Johannalla on Espanjassa 2 Baskimaan –geeniserkkua, 1 espanjalainen geeniserkku Espanjan Galiciassa ja 3 espanjalaista geeniserkkua Kanarian saarilla. Lisäksi Johannalla on Ashkenaasi-geeniserkkuja 56 ja Mitrachi-geeniserkkuja 19. Johanna ei tiedä isälinjaansa. Geeniserkkujen yhteyksiä tutkitaan. MitoSearch analyysi on aloitettu.

Haploryhmä H on laajin äitilinjan haploryhmä, ja tri *Spencer Wells* tuo esille, että nykyään 40-60 % äitilinjan geenipoolista on Euroopassa haploryhmää H (2006, 198). Tri *Colleen Fitzpatrick*, PhD, ja *Andrew Yiserin* teoksessaan *DNA & Genealogy* kertovat, että haploryhmä H olisi syntynyt Euroopassa Etelä-Ranskassa (2005, 159).

TAPAUS 4: HANNA

Suomalaisen Hannan isälinja Y-DNA on N ja Hannan äitilinja mtDNA on J. Hannan sefardi-geeniserkun *Jeanin* juuret yltävät Aragoniin Espanjaan noin 1500 -luvulle. *Jean* kertoo, että hänen äitinsä oli *Iberian niemimaan juutalaisia, joista osa muutti Lähi-Itään ja osa Eurooppaan Espanjan inkvisition takia.*

Toinen Hannan sefardi-geeniserkku on asunut Bulgarian pääkaupungissa, suur-Sofiassa. Tämä sefardi-äiti Esther kuoli 1900 -luvun puolessa välissä. Hänen sukunimensä oli *Lazar*, ja isoäidin *Ruben*.

Kolmas geeniserkku ”*Chai Rachel*” (Eläköön Raakel) syntyi 1800 -luvun alkuvuosikymmeninä Liettuassa. On selvítettävä, onko hän sefardi? Lisäksi osumana löytyy sefardi-geeniserkku Lidia, joka kuoli 1943 Turkissa, ja hän on sukunimeltään *Salmon*, myöhemmin *Karo*. Lieneekö sporadinen (engl. sporadic) asia eli sattumus, että Hannalla on isoäidin sukupuussa sukunimi Karonen, eikä kovin kaukana? Karo ja Karonen ovat suomalaisia sukunimiä.

Muitakin sefardi-geeniserkkuja löytyy. Hannan tulokset perustuvat MitoSeach analyysiin.

Tri *Colleen Fitzpatrick*, PhD, ja *Andrew Yiserin* teoksessaan *DNA & Genealogy* kertovat, että haploryhmä J on saanut alkunsa Lähi-Idässä, ja sitä on Euroopassa noin 17 %:n verran. Myöhemmin on syntynyt J -linja Pohjois-Espanjassa, jota on levinnyt noin 5% :n verran Eurooppaan (2005, 159).

5. TULOKSET

Taulukossa näkyvät tapaukset 1-4 sekä tapausten luokittelu 5 faktorin avulla: isälinja, mtDNA äitilinja, maa jonne sefardiset juuret yltävät, uskonto-tekijä, juutalaisjuurisuus. Tämä analyysikehikko osoittaa, että kolmella suomalaisella miehellä on Espanjasta peräisin olevia sefardi-kytköksiä heidän äitilinjassaan osumien (matches) perusteella.

Taulukko 1: Tapausten 1-4 kategoriat

1.Suomalaisen isälinjan haploryhmä Y-DNA	2.Suomalaisen äitilinjan mtDNA haploryhmä	3.Sefardi-juurien paikka- ja aikaorientaatio	4.Uskonto-tekijä	5.Juutalaisjuurisuus
1. TAPANIN ISÄ N-M 232	W	ESPANJA Keskiaika ja uusi aika	Onko joku geeniserkuista kääntynyt pakosta tai vapaaehtoisesti kristityksi? Tai onko ollut pakko muuttaa pois?	Onko joku geeniserkuista pysynyt juutalaisessa uskonnossa? Tai ilmoittaako, että omaa juutalaiset sukujuuret?
2. LEEVIN ISÄ N-M 232	U4	ESPANJA Keskiaika ja uusi aika	Muuttoja on Espanjasta. Mahdoll. kääntymisiä	On
3. JOHANNAN ISÄ Ei tietoa	H	ESPANJA Keskiaika ja uusi aika	Muuttoja on Espanjasta ja muualta levinnyt laajasti maihin.	On
4. HANNAN ISÄ N	J	ESPANJA, BULGARIA, TURKKI Keskiaika ja uusi aika	Pakkomuutto Inkvisition takia Espanjasta. Suku palannut takaisin Lähi-Itään ja muuttanut myös muualle.	On
YHTEENVETO	Löydökset eri haploryhmistä osoittavat juutalaisjuuria	Kaikilla vanhat, keskiaikaiset juuret, ja uuden ajan geeniserkkuja ESPANJA JA MUUT MAAT	Ainakin 1 on kääntynyt katoliseksi.	Kaikilla 1-4 tapausten geeniserkuilla on juutalaiset sukujuuret, joten tapausten 1-4 henkilöt omaavat juutalaisia juuria osuma-tutkimuksen perusteella.

Näiden osumiin (matches) perustuvien löydösten perusteella voidaan indikoida vaellusreittejä keskiaikaiselta Iberian niemimaalta Suomenniemelle asti. Mielenkiintoista on, että Sanchez –sukupuuhun kuuluu 2 neljästä tapauksesta ja Romano –sukuun jopa 3 neljästä suomalaisesta tapauksesta. Vaikka onkin tutkittava, onko kysymyksessä kaikilla todella sama suku, niin ennakkoletus on, että näin olisi. Sillä Family Tree DNA:n tuloksia analysoimalla havaitsee yllättävästi, että monet suomalaiset löytävät itsensä samoissa geenikategorioissa. Mielenkiintoista on myös se, että kaikkien neljän tapauksen ”ulkomaisten” geeniserkkujen kohdalla esiintyy se tieto, että heidän suvussaan on juutalaisjuuria.

Geeniserkkulöydökset osumina (matches) ajoittuvat keskiaikaan, eli samaan aikahaarukkaan, jolloin Israelin 10 heimojen jälkeläisiä koskeva, tri Moti Benmelech in analysoima, kirjeenvaihto viittaa.

Nähdään myös, että Hannan ja Leevin sefardit löytyvät Turkista, ja Hannan edelleen Bulgariasta. Leevin sefardit ovat kulkeutuneet Tunisiaan asti. Näyttää siltä, että jotkut ovat vaihtaneet uskontoa kristinuskoon, muutkin kuin tämä katolisuuteen kääntynyt rabbi. Tätäkin teemaa käsitellään Moti Benmelech in esille ottamassa kirjeenvaihdossa. Hannan sefardi-geeniserkku ilmoittaa, että äidin suku on lähtenyt pakomatalle Espanjasta inkvisition vuoksi. Onko Hanna siis Anusim? Mahdollisesti myös Tapanin, Leevin ja Hannan geeniserkuissa on Anusimeja?

5. LOPUKSI

Tämän *mini case studyn*, eksploraation, lopputoteamus on, että ainakin 3:lla suomalaisella N-haploryhmän miehellä neljästä on **äitilinjassa** sefardi-juutalaisia geeniserkkuja. Neljännen miehen haploryhmää ei tiedetä, se voi olla vaikka I (Tapaus 3:n eli Johannan isä).

Jatkokysymys kuuluukin, onko suomalaisten miesten (N ja muut haploryhmät) äitilinjassa sefardijuutalaisia? Jos tämä olisi hypoteesi, oletus, niin se täytyisi todistaa oikeaksi. Nyt tulos koskee nyt vain 4 henkilön tapausta. Jatkossa laajempi *case-study* on tarkoitus tehdä paitsi **DNA- ja geeni-kategoriassa**, myös juuritutkimuksen kategorioissa: 1) Raamattu, 2) Israelin ja Suomen historia, 3) Raamatullinen arkeologia, 4) Antropologia ja kansatiede, 5) Kielitiede eli lingvistiikka, 6) Nimistötutkimus eli suku- ja paikannimitutkimus.¹⁰

On valtavan inspiroivaa huomata, että joissakin tieteellisissä sefardi-juutalaistutkimuksissa haastetaan sefardien alkuperä (esim. tri Paul Wexler) kysymällä: mistä nyky-sefardit ovat kotoisin ja mitkä ovat olleet heidän vaellusreitinsä? *Meitä suomalaisia erityisesti kiinnostaa suomalaisten äitilinjojen sefardi-geneettisyys*. Miten ihmeessä ne istuvatkin niin sopivasti suomalaisten isälinjoihin tässä pienimuotoisessa tutkimuksessa? Jatkotutkimuksen tarkoituksen on kartoittaa, mikä on *Israelin 10 heimon jälkeläisten yhteys* suomalaisten sefardi-juutalais-geeneihin? Onko molempien alkukoti samoilla seuduilla? Karkotetut heimothan siirrettiin muinaiseen Assyriaan. Oletettavaa on, että tätä kysymystä ei selvitetä yksinomaan osumien (matches) kautta. Mutta ”pienien alkujen päivänä¹¹” tärkeä tutkimus voi lähteä liikkeelle vaikkapa niistä.

---

¹⁰ Luokittelu perustuu Ossi Ikosen tutkimuksiin alkaen vuodesta 2000.

Ks. jarmo10.org sivuston artikkeleita

¹¹ Sak 4:10.